

Sexul comercial – stigmă și marginalizare

Sexul comercial – stigmă și marginalizare

Raport de cercetare

Daniel Sandu, Ana Mohr, Marian Ursan

Sexul comercial – stigmă și marginalizare

Autori:

Daniel Sandu, Ana Mohr și Marian Ursan

© Carusel 2015

Carusel, Str. Brădești 5, sector 2, 021116, București
E-mail: office@carusel.org
www.carusel.org

ISBN: 978-606-92764-0-2

EDITURA și LIBRĂRIA HECATE
Str. Olari nr. 8, sector 2, București, România
Tel: 0314377314
www.hecate.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@hecate.ro
Comenzi telefonice: 0314377314
Comenzi online: www.hecate.ro

Cercetarea *Sexul comercial – stigmă și marginalizare* a fost realizată de către Asociația Carusel în cadrul unui proiect finanțat de SC Anunțul Telefonic SRL. Mulțumim respondenților pentru încrederea și timpul acordat în procesul de colectare a datelor, colegilor care au ajutat la colectarea datelor, transcrierea interviurilor și redactarea raportului: Ana Pogângeanu, Simona Ciobanu, Iolanda Botez, Cristina Oprea și Iulia Vaida. Mulțumirile noastre se îndreaptă și către Emanuela Cojocaru (ARAS) pentru sprijinul acordat în colectarea de date.

Introducere

Practicarea sexului comercial în România este un subiect puțin discutat, dar oricum unul controversat. În anul 2003, Organizația Mondială a Sănătății estima între 23.000 și 47.000 de persoane, femei și bărbați, care practică sexul comercial în România (Buzducea, 2009). Cercetările realizate până la acest moment în România arată că sexul comercial este practicat în special de către femei. Indiferent de dezbaterile asupra moralității acestei activități, ce este de reținut este faptul că sexul comercial există, iar eforturile statului român de a limita sau eradica acest fenomen au fost sortite eșecului. Ca urmare, în noul Cod Penal din România, intrat în vigoare în februarie 2014, prostituția nu mai este considerată o infracțiune. A rămas însă în vigoare pct. 6 de la art. 2 din Legea 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, care prevede că "atragerea de persoane, sub orice formă, săvârșită în localuri, parcuri sau în locuri publice în vederea practicării de raporturi sexuale cu acestea spre a obține foloase materiale, precum și îndemnului sau determinarea, în același scop, a unei persoane la săvârșirea unor astfel de fapte" se pedepsește cu amendă de la 500 la 1.500 RON. Practic, modificarea din Codul Penal nu legalizează prostituția, dar aceasta devine, conform legii, dezincriminată parțial.

Lucrătorii/lucrătoarele sexuale (Sex Workers - SW) identificate sunt amendate, iar dacă amenda nu este plătită, statul cere contravenienței ore de muncă în folosul comunității, sub supravegherea primăriei. Recent, Amnesty International (2015) a solicitat dezincriminarea completă a activităților de sex comercial în lume. Motivația principală invocată de AI este că persoanele care comit o activitate considerată criminală de către lege – în acest caz, prostituția – nu beneficiază de drepturile și protecțiile legale complete oferite de stat, tocmai pentru că pot fi marginalizate și pedepsite de autorități sau deconectate de la serviciile sociale oferite unui cetățean în legalitate completă. The Lancet, revista medicală științifică recunoscută la nivel mondial, a făcut un apel pentru dezincriminarea prostituției în numărul dedicat, "HIV and Sex Workers"¹, lansat în 2014 la Conferința Internațională SIDA de la Melbourne, iar Organizația Mondială a Sănătății îndeamnă în ghidurile lansate în anul 2012 ca toate țările să depună eforturi pentru dezincriminarea sexului comercial și pentru îmbunătățirea accesului lucrătorilor/ lucrătoarelor sexuale la servicii de sănătate.

¹ Toate articolele pe această temă pot fi consultate la adresa: <http://www.thelancet.com/series/hiv-and-sex-workers>.

În *The Declaration of the Rights of Sex Workers in Europe* (2005), lucrătorii sexuali pun accent pe dreptul fiecărui om la “muncă, la libera alegere a muncii sale, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă”. Conform acestui text, instrumentele legislative care incriminează sexul consensual plătit între adulți violează acest drept al omului și, în același timp, pun în pericol securitatea și condițiile de muncă ale lucrătorilor sexuali.

Una din infracțiunile frecvent asociate prostituției este traficul de ființe umane. În conformitate cu prevederile legii, traficul de persoane este o infracțiune care se pedepsește cu 3 până la 12 ani de închisoare. În scopul cercetării de față, definiția folosită pentru sex comercial va fi cea folosită și de Organizația Mondială a Sănătății și de Programul Comun al Națiunilor Unite pentru HIV/SIDA (2009/2012), anume „persoanele care practică sexul comercial sunt femei, bărbați, adulți transgender și tineri (18-24 de ani) care primesc bani sau bunuri în schimbul serviciilor sexuale, regulat sau ocazional, și care pot sau nu pot defini în mod conștient aceste activități ca fiind generatoare de venit”. Această muncă se desfășoară în scopul obținerii de bani și se bazează pe ideea de autonomie și stabilire liberă a prețului. Persoanele sechestrate sau izolate, care sunt forțate să întrețină relații sexuale, nu pot fi încadrate în definiția persoanelor care practică sexul comercial.

Unele perspective asupra fenomenului consideră că orice formă de prostituție reprezintă exploatare sexuală a individului, în general femeie. Argumentul prevalent în această direcție este cel legat de “survival sex”, termen conform căruia persoanele vând servicii sexuale din proprie inițiativă, dar pentru că nu ar avea alte modalități de a-și asigura supraviețuirea. Conform acestui tip de argument, lipsa de alternative restrânge posibilitățile acestor femei și doar această limitare este responsabilă pentru alegerea activității de lucrător sexual. Practic, indivizii recurg la prostituție numai pentru că nu au nicio altă variantă de a-și asigura subzistența. Argumentul este unul viabil din punct de vedere teoretic, dar numeroase cercetări, inclusiv cea de față, ne arată că majoritatea SW din București nu sunt neapărat în această situație.

1.1. Obiectivul cercetării

Cercetarea de față are obiective multiple. Dacă, în general, literatura academică pe tema sexului comercial are ca obiectiv asigurarea sănătății publice și identificarea riscurilor de abuz, cercetarea de față caută să găsească modalități prin care organizațiile de profil pot oferi ajutor comunității de SW sub formă de consiliere, dar și să militeze pentru decizii legislative care pot proteja mai bine SW de sărăcie și abuzuri. În acest sens, cercetarea de față este una în primul rând exploratorie, prin care încercăm să descriem în mod integrat câteva teme importante legate de activitatea de sex comercial: coeziunea socială a grupurilor de SW și potențialul lor de a se organiza în asociații sau organizații; evaluarea cunoștințelor despre statutul legal al prostituției și a oportunității de a milita pentru dezincriminarea prostituției; dacă există factori determinanți de natură generală ce duc la începerea unei cariere în sex comercial; care sunt situațiile de abuz cu care se confruntă SW; diferențele de risc și de confort între sexul comercial practicat indoor și sexul comercial practicat outdoor.

Abordarea integrată a acestor subiecte este importantă pentru că permite o analiză mai extinsă a factorilor legați de sex comercial în societate, precum discriminarea, stigmatizarea sau alte comportamente ce lezează drepturile lucrătorilor sexuali. În același timp, această abordare integrată permite și formarea unei perspective de ansamblu asupra unor posibile soluții pentru ca această activitate să devină mai sigură pentru lucrătorii sexuali și mai puțin controversată pentru societatea largă.

În final, raportul va conține și un capitol separat de concluzii și recomandări pe baza cărora sectorul public, dar mai ales sectorul asociativ va putea să-și bazeze strategiile de interacțiune cu lucrătorii sexuali din București și, într-o anumită măsură, chiar din întreaga Românie.

1.2. Cercetări în domeniu

Sexul comercial este un fenomen complex, dificil de cuantificat și care atrage multe controverse publice. Mai mult, acest fenomen are implicații importante atât în sfera sănătății publice, cât și în sfera legală. Cu toate acestea, practicarea sexului comercial nu a generat foarte multe cercetări care să analizeze în detaliu aceste probleme sau altele. Cele mai multe dintre aceste cercetări au avut ca obiect studierea aspectelor ce țin de comportamentul sexual și implicații în sfera

sănătății, în special în ceea ce privește transmiterea HIV și a altor infecții cu transmitere sexuală (ITS).

Prima cercetare care a avut ca grup țintă persoanele care practică sexul comercial a fost realizată în anul 1999 de către Programul Comun al Națiunilor Unite pentru HIV/SIDA (UNAIDS) și a studiat comportamentul sexual al acestora, cu accent pe identificarea riscului de infectare HIV/ITS și evaluarea accesului lucrătoarelor sexuale la servicii de prevenire și tratament. În urma acestui studiu a reieșit că "deși toate femeile intervievate au afirmat că folosesc prezervativul, majoritatea nu îl utilizau întotdeauna, multe dintre ele negăsind nici o legătură între viața lor sexuală și semnele sau simptomele caracteristice unei ITS" (ARAS, 2005b). De asemenea, cercetarea a evidențiat o altă dificultate pe care o întâlnesc lucrătoarele sexuale, și anume desfășurarea raporturilor sexuale cu clienți în locații cu o igienă precară, fără acces la un grup sanitar (ibidem).

O altă cercetare care a studiat aspecte ale vieții persoanelor care practică sexul comercial s-a desfășurat în anul 2005 și a fost realizată de ARAS – Asociația Română Anti-SIDA. și de data aceasta, principalul obiectiv al cercetării a fost comportamentul sexual al lucrătoarelor sexuale, cu accent pe utilizarea prezervativului. Studiul a fost realizat pe un grup de femei care practică sexul comercial în județul Ilfov (pe șoseaua de centură a Bucureștiului, pe autostradă și în parcările de TIR-uri). Studiul a evidențiat o puternică tendință de diferențiere a utilizării prezervativului cu clienții, comparativ cu partenerii stabili. Astfel, deși un procent de 90% dintre respondente au afirmat că au utilizat prezervativul la ultimul contact sexual, doar 16% dintre acestea folosesc constant prezervativul indiferent de partener (stabil sau client). De asemenea, studiul a urmărit și identificarea "atitudinii comunității vis-à-vis de fenomenul studiat și de intervenția propusă, dar și cuantificarea riscului la care sunt expuse SW din Ilfov, inclusiv barierele privind adoptarea unui comportament fără risc" (ARAS, 2005a).

Tot în anul 2005, ARAS a realizat studiul "Sexul comercial, perspectivă de sănătate publică și socială", care își propunea să evalueze cunoștințele privind HIV/SIDA, comportamentul sexual și determinanții acestuia în rândul femeilor care practică sexul comercial. Studiul s-a desfășurat pe un eșantion de 395 de femei care practică sexul comercial stradal, în 12 orașe din România (Arad, Bacău, București, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Drobeta -Turnu Severin, Filași, Iași, Piatra Neamț, Târgu-Jiu, Timișoara). Rezultatele arată că rata de folosire a prezervativului la cel mai recent contact sexual, indiferent de tipul partenerului,

este de 36,2%, iar rata de utilizare constantă a prezervativului cu toți partenerii sexuali (clienți și parteneri de viață) este de 20%.

Studiul remarcă și faptul că peste 11% dintre respondente au declarat că au consumat injectabil heroină în ultimul an, iar 40% dintre acestea au declarat că au folosit echipamente de injectare în comun cu alte persoane. Deși 93,4% dintre respondente au auzit de HIV/SIDA, doar 61% din totalul respondentelor consideră că se expun unor riscuri privind infectarea cu HIV. La acel moment, 50% dintre respondente acuzau abuzuri din partea clienților, iar o treime dintre acestea din partea reprezentanților forțelor de ordine (ARAS, 2005b).

În Raportul Comisiei Prezidențiale Pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice din 2009, autorii construiesc un portret robot al fenomenului prostituției în România și, cel mai important, fac distincția între acest fenomen și fenomenul traficului de persoane. Raportul mai scoate în evidență și faptul că, de cele mai multe ori, femeile care practică sexul comercial stau pe stradă în căutare de clienți. De asemenea, faptul că prostituția este incriminată de lege face ca SW să fie vulnerabile la raidurile poliției. De exemplu, o cercetare din anul 2009 arăta că, în anul anterior cercetării, doar un procent de 13% dintre lucrătoarele sexuale intervievate nu au fost oprite sau hărțuite de către lucrătorii din poliție, restul de 87% confruntându-se cu acest timp de comportament din partea poliției cel puțin o dată (Buzducea, 2009).

Raportul Comisiei Prezidențiale integrează foarte bine cea mai mare parte a bibliografiei din România pe acest subiect și poate fi considerat bibliografia de referință pentru acest subiect în țara noastră, cel puțin până în anul 2010.

Romanian Angel Appeal a realizat în anul 2010 studiul comportamental și serologic "Prevalence and behaviors at risk of HIV, HVB and HVC transmission among the female sex workers in the street of Bucharest". Studiul a inclus o cercetare calitativă, cu 8 interviuri și o cercetare cantitativă, realizată în rândul a 299 femei SW din București, care își găsesc clienții pe stradă. Studiul și-a propus să măsoare prevalența comportamentelor cu risc de transmitere HIV, VHC și VHB în rândul FSW din București, dar și să evalueze accesul acestora la servicii de prevenire HIV și nivelul acestora de utilizare.

În ceea ce privește comportamentele cu risc de transmitere a HIV, VHB și VHC, studiul arată că doar 55% dintre respondente au folosit constant prezervativul în timpul contactelor sexuale cu clienții în ultima lună, indiferent de tipul de contact sexual, și doar 17% folosesc constant prezervativul în relația cu partenerii de viață.

Nivelul de conștientizare privind transmiterea HIV, VHB și VHC este scăzut în rândul FSW, dar studiul arată că acest lucru nu are întotdeauna o putere de predicție importantă privind utilizarea consecventă a prezervativului. Rezultatele studiului arată că 40% dintre respondentele consumatoare de droguri au folosit echipament de injectare nesteril și ca 77% dintre FSW consumatoare de droguri au folosit echipamentul de injectare în comun cu alte persoane în ultima lună.

Ulterior, au mai apărut rapoarte internaționale care au tratat și problemele întâlnite în România, în special legate de sănătate publică. De asemenea, Claudia Epure, studentă în cadrul Facultății de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București, a realizat în anul 2012 o cercetare numită „Capitalul social: cum se construiesc relațiile dintre persoanele care practică sexul comercial și clienții lor”, cu atenție sporită oferită pentru probleme legate de dezvoltarea unei rețele de clienți fideli. Alina Tăriceanu a lansat în anul 2014 cartea „Prostituția: politici și practici. În cine dăm cu piatra?”, în care și-a propus să clarifice dimensiunile acestui fenomen și să arate cum sistemul de reglementare a prostituției influențează viața celor implicați în sex comercial.

2. Metodologie

2.1. Sinteza metodologiei

Cercetarea de față este una originală, fără precedent instituțional în România. Lucrătorii sexuali de stradă, preferabil cu experiență și în alte medii, populația vizată de această cercetare, sunt o categorie marginalizată, deci accesul la aceștia este unul dificil. Chiar și odată stabilit accesul, amploarea cercetării a fost limitată de dificultăți practice legate de colectarea datelor. Fiind vorba de o cercetare ce vizează o ocupație căreia îi este asociată o stigmă socială importantă, colectarea datelor a fost îngreunată de probleme de dezirabilitate socială, rușine, relativizarea răspunsurilor sau refuzul de cooperare. De aceea, cea mai bună soluție pentru demararea cercetării a fost considerată folosirea unei metode care să acorde un nivel ridicat de discreție și să ofere respondenților un mediu în care să se simtă acceptați și în siguranță.

În acest sens, cercetarea a constat în aplicarea unui interviu semi-structurat unui eșantion de 20 de respondenți ce fac parte din categoria lucrătorilor sexuali din București. Contrar normelor obișnuite de colectare a datelor, interviurile au fost conduse de către interviuatori care au avut un contact anterior cu respondenții, pentru a asigura o deschidere mai mare și o acuratețe mai bună a datelor colectate. Cercetarea a avut în vedere totuși, ca interviuatorii să fi avut un contact anterior cât mai limitat cu respondenții.

Respondenții vizați pentru această cercetare au făcut parte din categoria lucrătorilor sexuali din București care au avut contact atât cu sexul comercial outdoor ("de stradă"), cât și cu sexul comercial indoor ("de apartament"). Pentru că acesta a fost criteriul de selecție, eșantionul a cuprins și câteva respondente transsexuale, a căror experiență coincide cu criteriul ales, deși situația lor nu este, neapărat, una reprezentativă pentru SW din București.

Interviurile au avut loc într-un mediu neutru, într-o zonă familiară respondenților, și au fost înregistrate exclusiv audio, pentru a asigura un grad mai mare de discreție. Un singur interviu din cele 20 a fost condus într-un spațiu public, dar rezultatele nu au oferit o perspectivă semnificativ diferită de celelalte, astfel încât el a fost păstrat în analiză. Aceste interviuri s-au bazat pe un ghid de interviu semi-structurat, compilat anterior, care a ghidat fluxul conversației, fără a fi un element metodologic strict. Ghidul de interviu a avut rolul de a asigura comparabilitatea depozițiilor. Durata interviurilor a fost între 25 și 60 de minute fiecare, iar fiecare interviu a fost ulterior transcris într-o stenogramă proprie.

În cadrul raportului, vor fi folosite uneori citate directe din transcrierile interviurilor în format italic. Elementele ce ar putea duce la identificarea respondentelor au fost cenzurate, pentru protecția lor și pentru asigurarea discreției operațiunii.

2.2. Metode de colectare a datelor

Interviul semi-structurat este o metodă de colectare a datelor în științele sociale. Spre deosebire de interviul structurat, ce folosește un set riguros de întrebări și direcții, de la care interviatorul nu poate să se îndepărteze, interviul semi-structurat este deschis și mai puțin riguros și permite operatorului de interviu să exploreze idei noi în timpul interviului, pe baza experiențelor și datelor aduse în discuție de către respondenți². Această formulă este de preferat pentru situația de față tocmai pentru că obiectul cercetării este nou și puțin cunoscut în literatură, cel puțin în situația particulară a Bucureștiului.

În acest context, există posibilitatea ca date importante privind experiența respondenților să nu fie cunoscute teoretic și astfel să nu fie neapărat incluse sau dezvoltate în cadrul ghidului de interviu, dar să prezinte o importanță ridicată pentru calitatea finală a datelor. Astfel, interviatorul a pornit cu un ghid de interviu general, în formă semi-structurată, ce folosește mai degrabă ca direcție de interviu, fără a fi necesară urmărirea riguroasă a șirului de întrebări. Această formulă dă o libertate mare interviatorului de a urmări probleme aduse în discuție de către respondent și urmărește natura exploratorie a cercetării. Ghidul de interviu conține șase teme mari, respectiv 1. *Condiții de lucru pentru lucrătorii sexuali*, 2. *Sănătate personală și sănătate publică*, 3. *Abuzuri și marginalizare*, 4. *Cele două medii de desfășurare a activităților de sex comercial: apartament și stradă*, 5. *Modalitatea de atragere a clienților* și 6. *Situații ipotetice*.

2.3. Eșantionare

Populația țintă a cercetării a constat în 20 de lucrătoare sexuale din București, dintre care șase interviuate au fost femei transsexuale. Eșantionul a fost unul de oportunitate, ceea ce a permis o înregistrare bună de date inferențiale despre populația studiată. În plus, eșantionul a avut în vedere o serie de principii de

² SAGE Methodology – *Semi-structured interviewing*, disponibil la adresa: <https://srmo.sagepub.com/view/the-sage-encyclopedia-of-social-science-research-methods/n909.xml>, consultat la 04.12.2015;

eșantionare ce urmăresc asigurarea eterogenității grupului. Respondenții au fost aleși din lista de contacte a organizației Carusel și a altor organizații care lucrează îndeaproape cu lucrătorii sexuali din București. Nu a existat o limitare de gen sau orientare sexuală pentru respondenți, iar limitarea de vârstă a ținut seamă doar de depășirea vârstei majoratului de către respondenți.

A existat și o preferință ca respondenții să nu facă parte din grupuri similare de lucru sau să nu se cunoască între ei, însă această caracteristică a fost limitată, totuși, de accesul dificil la populația vizată. De asemenea, respondenții trebuie să fi avut un contact minim cu ambele forme de sex comercial analizate în cercetarea de față, respectiv sexul comercial outdoor ("de stradă") și sexul comercial indoor ("de apartament"). Unii respondenți lucrau în ambele medii concomitent, în timp ce alții respondenți au avut contact cu unul din cele două medii de sex comercial în trecutul mai îndepărtat. Toți respondenții aveau însă cunoștințe și reprezentări despre ce înseamnă ambele medii de lucru.

2.4. Desfășurarea interviurilor

Interviurile au avut loc într-un spațiu neutru, descris și înțeles ca atare atât de către interviuatori cât și de către respondenți, cu o excepție, când un interviu s-a derulat într-un parc din apropierea locului de activitate al respondentei. Spațiul a fost unul cu circuit semi-închis, astfel încât respondenții să nu fie expuși la foarte multe persoane necunoscute pe durata colectării datelor, ceea ce a contribuit la percepția de discreție și siguranță. Interviurile au fost înregistrate exclusiv audio, cu acceptul respondenților, cu două aparate diferite și autonome, pentru a asigura integritatea înregistrării chiar și în cazul unui incident. Cutuma înregistrării video ar fi creat probleme pentru percepția de discreție și anonimitate. Ulterior, înregistrările audio au fost transcrise în stenograme complet anonimizate.

S-a insistat ca respondenții să fie convingși de anonimitatea răspunsurilor și de faptul că nu există în niciun moment o așteptare de folosire de nume reale, pentru a încuraja o discuție cât mai deschisă și o colectare cât mai fidelă de date și experiențe.

Respondenții au fost recompensați cu o bonificație standard de 50 de RON de persoană, sub formă de cupoane pentru alimente sau altfel de consumabile.

2.5. Limitele cercetării

Cea mai semnificativă limită a cercetării de față este adusă de statutul parțial dezincriminat al activităților asupra cărora cercetarea este îndreptată și de faptul că populația vizată face parte dintr-o categorie marginalizată. Într-o astfel de situație, este de așteptat ca respondenții să aibă anumite rețineri în a se exprima deschis și complet sincer cu privire la activitățile lor. O altă limită ar putea fi adusă de modalitatea de eșantionare, ce ar putea duce la conectarea la respondente ce fac parte dintr-un grup social restrâns și nereprezentativ pentru varietatea populației studiate. Aceste limite au fost depășite prin desfășurarea cercetării cu o metodologie care a acordat un nivel ridicat de discreție și a permis respondentelor să se simtă acceptate și în siguranță.

În final, o altă posibilă limitare a cercetării ar putea consta în numărul relativ restrâns de lucrători sexuali chestionați. Aceasta limită a fost depășită prin faptul că cercetarea de față este una calitativă, iar scopul său nu este neapărat de a obține rezultate reprezentative, ci de a surprinde procese și modele comportamentale care să explice unele fenomene. Cercetarea este foarte importantă totuși, pentru că poate aduce la lumină probleme care au fost doar vag studiate în România până în acest moment și care pot influența perspectiva politicilor publice cu privire la lucrătorii sexuali din București și România în general.

Rezultatele cercetării

3. Factorii care duc la începerea activității de lucrător sexual

Când vorbim despre grupul lucrătoarelor sexuale din București, este important să stabilim în primul rând câteva din caracteristicile acestora. Vârstele respondentelor intervievate sunt între 19 și 45 de ani. Toate respondentele au început să vândă servicii sexuale destul de devreme, înainte de a fi autonome financiar. Destul de multe dintre ele au început să facă sex comercial chiar înainte de a deveni majore.

Din interviurile conduse, se desprind o serie de condiții generale care duc la începerea practicării sexului comercial de către respondente. Cele trei elemente cvasi-generale care se regăsesc în biografiile lucrătoarelor sexuale intervievate sunt abandonul școlar, presiunea sărăciei și o situație familială dificilă. Toate acestea sunt elemente determinante pentru clasa socială, iar majoritatea lucrătoarelor sexuale analizate în această cercetare provin din familii modeste, marginale.

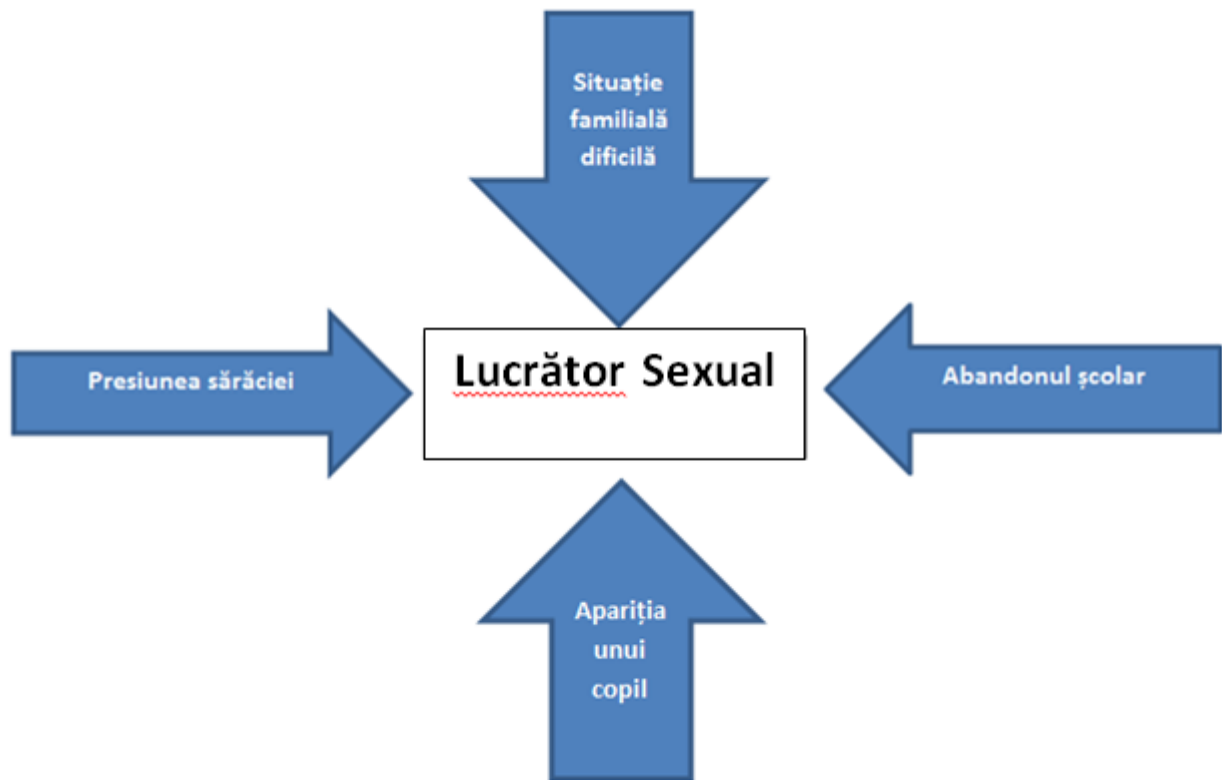
Deseori, consumul de droguri este un factor accelerator pentru activitatea de sex comercial. Dependența de droguri face necesitatea unui venit constant și consistent mult mai urgent, iar în lipsă de alte opțiuni, deseori sexul comercial este opțiunea aleasă.

Începusem să mă droghez, mă drogam când aveam bani, am văzut fete că sunt, le întrebam cum e. Am dat țeapă prima oară, dădeam țepe, spuneam că intru, dar nu intram, luam banii și fugeam și m-au prins 6 -7 băieți.

Printr-o prietenă [am început să fac prostituție]. M-am apucat de droguri și...după aia [trebuia să câștig bani]

Fiecare din aceste elemente poate avea particularitățile sale. Spre exemplu, situația familială dificilă poate fi abandonul familial, lipsa unuia sau ambilor părinți, iar câteodată poate fi chiar relocarea familiei din București într-un

moment critic din viața individului. În lipsa unui grup social primar, cu rol de suport, individul caută mijloace de subzistență și, în funcție de oportunitățile găsite, câteodată recurge la activități legate de sex comercial.

În plus, apariția unui copil în contextul în care femeia nu are aptitudinile sau sprijinul necesar pentru a obține o slujbă convențională bine plătită este un alt element care poate determina începerea activității de sex comercial. Deseori, apariția unui copil este doar un factor de accelerare a grijilor, ce creează presiune ca venitul obținut să fie unul și mai consistent. În lipsa educației, a sprijinului familiei sau a sprijinului societății, aceste femei aleg soluțiile la îndemână, precum cea de practicare a sexului comercial.

Î: Cum ai început?

R: După ce l-am născut pe fii-miu. Eram atât de amărâți, n-aveam un' să stăm, și-așa am început să ies eu.

Venitul minim pe economie, cât e? 10 milioane, nu? [nr. 1.000 RON] Noi vorbim de minim pe economie...că neavând studii și așa, e minim pe economie, da? Și chiria mea costă 8 [nr. 800 RON] – 8 că am găsit-o eu mai ieftină. Și mai vin și facturi, că doar chiria e 8. Eh, spune cu ce mi-aș mai crește eu copiii?

Mai degrabă ieși la stradă și faci un ban! Știi că nu rămâi flămândă! Știi că n-are copilu', îi faci, până mâine îi faci un ban și iei la copil ceva, nu?

Eu – fumez o țigară – mi-a trecut! Dar ei? – nu poate! Iar la mine pe primul plan sunt copiii, și dup-aia eu!

4. Determinanți de condiție și marginalizare

De cele mai multe ori, elementele sunt interconectate și formează împreună o plasă a marginalizării, care nu este, de fapt, decât o identificare de clasă și mijloace. Aceste circumstanțe determină persoanele în cauză să găsească o sursă rapidă și stabilă de venit în lipsa unor mijloace de subzistență, iar sexul comercial devine o soluție simplă, tocmai pentru că aduce un venit consistent, sigur și nu presupune forme accentuate de asistențialism. Practic, există un element important de clasă care conduce la proliferarea activității de sex comercial, dar acest element este deseori ignorat în reprezentările pe care societatea le formează despre lucrătoarele sexuale.

Mie mi-ar fi normal să nu dea nici amenzi. Că toți vrem un ban să câștigăm, nu, în primul rând? Toți vrem să mâncăm! Dacă acolo nu prea poți să găsești loc de muncă normală, dimprejur ce vrei să faci? Stai să mori în casă, într-o lună, de foame? N-ai cum!

Dacă nu lași femeia să facă bani, atunci normal că stă pe capul tău, nu? Că toți vrem să mâncăm! În ziua de azi, locuri de muncă e mai greu să-ți găsești, în ziua de azi, că nu mai te primește nimeni dacă n-ai ce-ți trebuie, contract sau permis sau ce mai ai tu.

Lucrătoarele sexuale sunt într-o poziție dificilă și în ceea ce privește relația cu propria familie, care de cele mai multe ori nu e la curent cu activitatea acesteia sau o cunoaște, dar preferă să o ignore. Chiar și în cazul în care activitatea este cunoscută, există o stigmă atașată ei, stigmă pe care lucrătoarea sexuală de cele mai multe ori o încorporează prin a crește distanța față de familie și a crește și nivelul de marginalizare la care se supune.

Î: Și ai tăi știau sau...

R: Nu, n-a știut nimeni. Nici acum nu știe...Adică știe, dar prefer să nu...preferăm să nu discutăm.

Î: Părinții sau frații...

R: Da, și frații și mama. Nu le convine, normal, dar vina este în totalitate a lor! Adică dacă nu...Știi cum a fost? Noi stăteam la mama: el lucra, toate erau bune și frumoase. A avut un accident de muncă, n-a mai putut să lucreze, și mama și cu frații mei au zis: „Să te desparți de el, că nu mai e bun. Nu mai ai ce face cu el acum. Tre' să iei pe altu' care să te crească și pe tine și copiii tău, că nu vezi?” Și n-am vrut. Eh, ca să mă oblighe cumva, l-a dat pe el afară din casă. l-a zis: „Auzi, te rog frumos să ieși din casa mea. E casa mea, vreau să pleci din casa mea”. Eh, și-atuncea eu am luat copiii și-am ieșit cu el.

R: Stau cu tatăl meu.

Î: Și e ok cu asta?

R: Da, el acum nu are ce să-mi mai facă, vă dați seama. Îl e greu și lui, dar mă lasă în pace.

Sarcinile premature în general sunt un factor în plus de întărire a deciziei de a începe sexul comercial, tocmai pentru că acesta oferă un venit relativ constant și sigur, spre deosebire de alte tipuri de muncă, care au o pantă ascendentă de venit, dar unde venitul de început de carieră este foarte scăzut. Spre deosebire, prostituția oferă chiar venituri mai mari la început de carieră, când lucrătoarea sexuală este considerată mai atrăgătoare sau mai nouă în domeniu. Venitul mai

mare rezultat din sexul comercial comparat cu un venit mai mic rezultat dintr-o muncă convențională face ca lucrătoarele sexuale să-și amâne momentul intrării pe piața de muncă convențională. Cu cât întârzie mai mult această intrare, cu atât le este mai dificil să iasă din acest domeniu, atât pentru că sunt obișnuite cu venitul mai ridicat, cât și pentru că înaintarea în vârstă le face mai puțin dezirabile pentru o slujbă convențională. Odată cu înaintarea în vârstă, și veniturile din sexul comercial scad, dar lucrătoarele sexuale nu au o specializare profesională pe care o pot converti într-un venit, ceea ce înseamnă că vor ajunge la vârsta de 40-50 de ani fără un venit și cu posibilități foarte limitate de a-și crea un venit. Astfel, de cele mai multe ori, lucrătoarele sexuale batrâne rămân în domeniu pe alte poziții și întrețin creșterea și dezvoltarea domeniului.

5. Capitalul social la lucrătoarele sexuale

Legăturile cu alte lucrătoare de sex comercial sunt în general foarte slabe. Este destul de rar ca fetele să aibă chiar și numai una sau două colege cu care să formeze o relație de prietenie mai apropiată. Majoritatea lor nu au deloc prietene în domeniu. Uneori, apar chiar depoziții ce indică evitarea voită a unui grup social, cu potențial de sprijin, tocmai din ideea lipsei de încredere în alți oameni, care este un simptom al marginalizării sociale.

Băi, în primul rând nu prea accept să am prieteni că știu cum îi...e prietenie când ai buzunarul plin, dup-aceea te golește și te lasă. Prefer să stau singură, una-alta, mă descurc, o zi da – una nu. Asta e!

Î: Și cum vă înțelegeți? Sunteți prietene?

R: Ee ..."bună"- „bună” și atât. Nu prea ...

Și de ce să mă găsesc cine-știe pe unde...m-am mai trezit eu pe câmp când eram la început și bătută, și futută, și cu banii luați! Tot de fete! Și-n portbagaj băgată! 4 ore! La stradă! Deci am tras și eu multe...și picior, dacă vezi ce picior am de la răni, ce mi-a dat în picioare – te sperii! Atunci, da.

Da, asta o știu de mult, asta-i cu mine! Nu-i ca alte fete, nu m-a trădat, a stat lângă mine oriunde am plecat, m-a înțeles...

Altercații? Daaa...am avut...am avut cu multe fete chiar. Dar altercații în genul că a trebuit să mă iau de ele în sensu' că nu țin de preț sau din astea, știi, din astea – prostii din astea! De muncă, da, în niciun caz de altceva. Pur și simplu de muncă! Pentru că eu la 40 de ani cer un preț, și ele – mai tinere, mai frumoase, mai arătoase – cer un preț de două ori mai mic ca al meu!

Nu am [prieteni], decât cu una, X, ea e singura, și cu care...vorbim la telefon, mai ieșim la o cafea, măcar atâta. Cu alte fete nu mă înțeleg deloc.

Eu cu X, toată ziua suntem împreună, pentru că ne leagă și copiii că se joacă și ne înțelegem bine, ea îmi ia chiar și hainele, că eu n-am apă să spăl și mi le spală la ea.

În astfel de situații, grupurile sociale devin extrem de restrânse și se bazează pe legături mai degrabă simbolice, de experiență împreună, cunoștințe de lungă durată. Relațiile formate în timpul practicării sexului comercial sunt mult mai slabe ca intensitate tocmai din cauza temerilor de abuz legate de riscuri. Grupurile formate sunt mici, de maxim 3-4 lucrătoare sexuale, care trăiesc în relativă izolare față de alte grupuri, cu interacțiuni extrem de limitate. Modelul de socializare este similar unui model de clan în interiorul unui societăți tribale. Nu există reprezentări foarte clare de coalizare în fața unei amenințări comune, cum ar fi abuzul poliției.

Excepțiile par a începe să apară odată cu înaintarea în vârstă, iar SW de peste 40 de ani funcționează ca niște noduri sociale în comunitate. În lipsa unui tip de organizare formală în interiorul grupului de SW, senioritatea conferă și un oarecare nivel de autoritate. Lucrătoarele sexuale mai în vârstă știu mai bine cum să pună problema astfel încât să nu alieneze alte lucrătoare, iar experiența lor le transformă în resurse importante de informație și sfaturi.

Bine eu nu mă mai ciondănesc cu ele că... eu am îmbătrânit, știi...și nu mai am chef de ceartă, știi? Nu mai sunt cu certurile...

Practic, incapacitatea lucrătoarelor sexuale de a se coaliza face aproape imposibilă formarea unei structuri asociative, de tip ONG, care să militeze pentru propriul său interes. De fapt, dezvoltarea acestei tendințe asociative ar trebui să fie unul dintre obiectivele principale pentru acest grup. Deși există ONG-uri a căror activitate este direcționată către îmbunătățirea vieții lucrătoarelor sexuale din România, acestea sunt puține, iar eficiența lor este limitată tocmai de lipsa de reacție a comunității. Cea mai bună modalitate de a activa comunitatea lucrătoarelor sexuale din România este de a le acorda mai multe responsabilități și o platformă pentru a-și cere drepturile și a-și promova interesele atât în relația cu autoritățile statului, cât și în relație cu societatea în general.

Lucrătoarele sexuale transsexuale par a marca o diferență față de această atitudine generală, dar cel mai probabil această diferență este dată tocmai de dimensiunile reduse ale grupului din care fac parte. Lucrătoarele sexuale transsexuale au relații mult mai apropiate între ele, dar se feresc de lucrătoarele sexuale cisgender. De multe ori, acestea reclamă chiar numeroase reproșuri ce apar din partea lucrătoarelor sexuale cisgender. De fapt, această formă de coalizare a lucrătoarelor transsexuale este o formă de protejare împotriva abuzurilor majorității – efect de in-group favoritism. Practic, SW transsexuale consideră că numai ele se pot înțelege între ele, iar SW cisgender nu pot face asta, de aceea formează grupuri de suport bazate pe sursa diferențierii față de majoritatea care le oprimă.

6. Perspectivele de viitor ale lucrătoarelor sexuale

În cadrul interviurilor a fost adresată o întrebare legată de viitorul lucrătoarei sexuale, așteptările sale pentru ce se va întâmplă peste cinci ani. Majoritatea respondentelor afirmă că și-ar dori să își găsească un loc de muncă, dar puține dintre ele ar accepta un venit mai scăzut decât cel pe care îl obțin din sex comercial. În general, lucrătoarele sexuale mai avansate în vârstă, care conștientizează că nu se vor putea întreține din această activitate pe termen lung sunt cele care ar accepta mai degrabă un venit inferior. Este important de spus că lucrătoarele sexuale mai în vârstă sunt cele care oricum obțin un venit mai scăzut decât lucrătoarele sexuale mai tinere.

Acest tip de planificare aproape exclusiv pe termen scurt, de întreținere a subzistenței, este tipic pentru populațiile marginalizate, care se simt excluse din societate. Deseori, reprezentanții acestor populații nu se gândesc decât la propria supraviețuire tocmai pentru că au fost învățați că nu se pot baza pe nimic oferit de către societate. Similar, lucrătoarele sexuale au internalizat ideea că nimeni nu le va ajuta, astfel încât trebuie să se concentreze exclusiv pe ceea ce pot face ele însele pentru propria supraviețuire.

În general, excluziunea socială cuplată cu accesul la un venit relativ consistent, care este situația tipică a lucrătoarelor sexuale la început de carieră, este asociată și cu consumul de droguri. Deși ghidul de interviu nu a vizat acest subiect, mai multe respondente au oferit voluntar informații despre consumul lor de droguri, în general la trecut.

7. Stigmatul social asociat cu activitatea de lucrătoare de sex comercial

Există un stigmat puternic care este asociat cu meseria de lucrător sexual. Chiar dacă acest stigmat a scăzut odată cu noile prevederi ale codului penal, care fac prostituția o contravenție, nu o infracțiune, stigmatul încă există. Persistența acestui stigmat nu face decât să îngreuneze și mai mult lupta lucrătoarelor sexuale pentru propriile drepturi și, mai important, conservarea propriului simț al demnității. Acestea simt că nu își pot informa familia despre activitatea lor, ceea ce creează o barieră față de un important grup de sprijin moral.

M-au judecat toți la început și...și acum mai râde de mine, vă dați seama. Mă simt prost de multe ori, plâng, mă doare că fac lucrul ăsta, de ce nu sunt și eu normală, așa ca orice fată.

De asemenea, lucrătoarele sexuale simt că nu-și pot informa vecinii, prietenii sau proprietarii de apartament de la care închiriază despre activitatea lor, de teamă că vor fi marginalizate. Existența acestui stigmat îngreunează foarte mult capacitatea de a-și asuma activitatea. Practic, lucrătoarele sexuale simt că nu pot renunța la activitatea lor pentru că aceasta este singura care le poate oferi

un venit decent și constant, dar nu pot milita nici pentru îmbunătățirea condițiilor în care lucrează, din teamă de abuz și marginalizare.

Cea mai dură situație este cea legată de variantele de locuire de care dispun lucrătoarele sexuale. În cele mai multe cazuri, proprietarii nu sunt la curent cu activitatea chiriașelor, iar lucrătoarele sexuale simt că aproape orice proprietar le-ar evacua foarte rapid dacă s-ar întâmpla să afle cu ce se ocupă. Această formă de stigmatizare este uneori încorporată de către lucrătoarele sexuale, unele dintre care aproape că sunt de acord că proprietarii ar fi îndreptățiți să facă asta. Una dintre respondente a afirmat chiar că proprietara casei în care locuiește este "nebună", pentru că aceasta era la curent cu activitatea chiriașei și o acceptă. Această întâmplare nu face decât să sublinieze cât de mult din stigmatul asociat prostituției este interiorizat chiar și de către lucrătoarele sexuale.

Î: Cu proprietarii cum te înțelegi? Tu acum stai cu chirie, nu?

R: Da.

Î: Și ai avut vreodată probleme cu ei?

R: Nu, mulțumesc lui Dumnezeu... că nu știu.

Î: Dar crezi că dacă ar afla ți-ar zice...

R: M-ar goni în secunda aia...în ziua aia! Deci cred că aș dormi cu copiii noaptea-n parc, sau într-o scară de bloc, dac-ar fi frig...

Î: și ai avut probleme vreodată cu proprietarul, să-ți zică ceva sau...?

R: Nu.

Î: știa de tine că lucrezi?

R: Da.

Î: Nu ți-a zis nimic...

R: Nu.

Î: Mă gandeam că poate dacă afla, știi că...

R: Nu, chiar e nebună rău.

Chiar dacă statul oferă servicii de asistență socială de care pot beneficia, printre alte categorii, și lucrătoarele sexuale, multe dintre acestea refuză să acceseze aceste ajutoare tocmai pentru că se simt discriminate inclusiv de către cei care ar trebui să le ajute, adică asistenții sociali. Lucrătoarele sexuale cu copii sau cele care au un venit mai scăzut au șanse mai mari să recurgă și la astfel de ajutoare, însă probabil că își asumă și posibilitatea de a se simți umilite în timpul procesului.

Î: La primărie sau la asistență socială te-ai dus vreodată să-ți iei vreun ajutor social sau vreun beneficiu?

R: Nu, nu m-am dus pentru că știu ce-ntâmpin, ai înțeles? Și mai bine mă lipsesc. Decât să mă duc și să bat prin porți, să mi se-nchidă ușile-n nas și să mă jignească și să-mi vorbească urât..Sunt și-așa destul de jignită și batjocorită, ai înțeles, de lume...începând de la poliție, doctori – în caz de urgențe – încât mi-e scârbă să mă mai duc și-aicea. Nu, mă las păgubașă!

Nevoile medicale par a fi bine acoperite, cel puțin declarativ, toate respondentele afirmând că merg la spital destul de des. Nu există reclamații referitoare la serviciile medicale primite, însă mai multe respondente au vorbit despre abuzul verbal la care sunt uneori supuse de către personalul spitalelor. Relațiile pozitive cu medicii există mai degrabă prin excepție, în anumite spitale și cu anumiți doctori. Chiar dacă lucrătoarele sexuale primesc tratament și atenție, vizitele la spital sunt de multe ori o nouă sursă de marginalizare. Dacă marginalizarea nu vine de la medic, ea vine de la angajații auxiliari, precum asistentele medicale. Sunt consemnate cazuri de violență verbală. Nu au apărut cazuri în care lucrătoarele sexuale afirmă că își limitează vizitele la spital în urma acestui tip de abuz, dar este clar că incidentele nu fac decât să conducă la o și mai mare degradare a demnității personale a acestor femei.

Doctorul care m-a văzut e un client de-al fetelor, nu de-al meu și e un foarte bun medic.. și știa de mine și ăsta a fost norocul. Deci am încercat în mare parte să mă duc la oamenii care știau ce fac, să nu mă judece. Nu că mi-ar fi teamă... că până la urmă decât Dumnezeu poate să mă judece, da? Că n-am frică de nimeni și de nimic, dar vezi tu.. te stigmatizează, știi? Și atunci deja te simți prost .

Majoritatea lucrătoarelor sexuale intervievate nu au avut un loc de muncă convențional, cu venit, iar principala cauză pare a fi fluiditatea veniturilor. Nu au fost niciodată integrate în piața de muncă, dar sunt conștiente că, dacă ar încerca să obțină o poziție entry-level, veniturile ar fi mult mai scăzute decât cele din sex comercial. Un alt element important este legat de auto-administrarea veniturilor. Pare a exista o reticență în a lucra într-un mediu în care venitul trebuie alocat de către un superior ierarhic. Spre comparație, în practicarea sexului comercial, ele încasează banii și simt că au un control mai mare asupra felului în care îi administrează. Spre deosebire, o slujbă convențională ar presupune distribuirea venitului de către un superior. Pentru a avea încredere că acest superior le va da banii (și suma stabilită), acest superior ar trebui să fie o persoană în care acestea au încredere. Totuși, din cauza marginalizării în care au trăit, acestea deseori nu dispun de capitalul de încredere necesar pentru o astfel de relație.

8. Abuzurile la care sunt supuse lucrătoarele de sex comercial

Cum era de așteptat, cele mai multe dintre ele nu conștientizează resorturile legale legate de un contract de muncă. Din ipostaza de lucrătoare sexuale, ele simt că încalcă legea, astfel încât nu ar putea beneficia de protecția legii în chestiuni punctuale. Această viziune de "victimă a legii", care nu poate lupta împotriva abuzurilor, este generalizată inclusiv în ceea ce privește abuzurile cauzate de autorități – în special poliție și jandarmerie. Multe lucrătoare sexuale nu reclamă abuzurile la care sunt supuse tocmai pentru că simt că nimeni nu s-ar lupta să facă dreptate cuiva care trăiește în afara legii. Această formă de impunitate generează o spirală a abuzurilor resimțite – autoritățile abuzează de lucrătoare sexuale, lucrătoarele sexuale nu depun plângere, iar autoritățile consideră că nu există niciun risc în a perpetua abuzul.

Vorbește urât, ne înjură de morți, de familie, țipă, de multe ori ne-a ținut până dimineață, până la 6 dimineața în secție, să facem curat în secție ca să ne dea drumul, să se culce cu noi ca să ne dea drumul din secție.

Î: Practic banii [plata pentru sex] puteau fi luați atunci [de poliție], doar ca dovadă că faci asta, care era infracțiune.

R: Dar nu ne dădeau nimic la mână.

Î: Nu vă dădeau proces verbal?

R: Niciodată!

Da. Când intrau ei [anumiți polițiști] pe tură, se duceau și le scotea [pe lucrătoare] din casă, ziceai că-i peștele...dar sunt arestați.

Î: Asta cu banii... ți-au cerut vreodată bani? Poliția, jandarmeria...

R: Mi-au cerut, mi-au luat și cu forța! Dar de mult, acum nu.

Î: Și-n afară de asta, că te iau la secție, ți s-a mai întâmplat ceva nașpa cu poliția?

R: Da, îmi ia telefonul...A fost o luptă crâncenă pe telefon acum o lună și ceva...Când te-am sunat și ți-am zis! Deci ne-am îmbrâncit – el pe mine, eu pe el.

Chiar și cu existența a numeroase cazuri de abuzuri din partea poliției, toate respondentele afirmă că relația lor cu autoritățile s-a îmbunătățit în ultima perioadă, mai ales de la modificarea Codului Penal. Abuzurile nu par a fi la fel de grave, deși există în continuare. Dacă bătăile și conflictele violente cu poliția erau destul de des întâlnite în anii trecuți, acestea sunt tot mai rare în ultimul an, cel puțin după afirmațiile respondentelor. Abuzurile non-violente, precum șantajul sau confiscarea banilor, par a se fi rărit și ele, iar acum sunt mai degrabă excepții. Mai multe respondente au amintit de acțiuni de flagrant organizate chiar de Poliție, în care agente de poliție au jucat rolul de lucrătoare sexuale și au scos la iveală abuzuri ale unor colegi, care au fost ulterior pedepsiți. Chiar și așa, cooperarea cu poliția este limitată, în general.

Mă, să spunem așa: eu vorbesc strict de Secția X de Poliție, de pe raza căreia eu lucrez, deci eu vorbesc strict de poliția Secției X, comunitarii de pe Sectorul X și jandarmii tot de pe Sectorul X...cum sunt aranjați ei acolo. Să știi că au înțeles, în

marea lor majoritate au înțeles: au înțeles că nu mai e infracțiune, că nu mai are rost să ne ducă la secție să ne amendeze. Eh, nu știu, să zic eu – din șase echipaje, care toate ne luau la secție pe vremea când era infracțiune și ne țineau pe acolo sau nu, nu contează, dar ne luau la secție...acuma au rămas două echipaje.

Î: Și înainte de asta, când era infracțiune, ăștia cum se purtau? Erau mai nașpa?

R: Erau mult mai rău! Păi prima dată când am venit eu acu vreo 5 ani, pe raza secției lor de poliție, era un polițist – nu-i dau nume – la secția X– cred că v-au povestit fetele – le bătea cu sticlă de plastic plină cu apă! Ca să nu lase urme! Eu cu ochii mei am văzut!

Î: Și cu banii...să vă ceară bani...

R: Da, păi până când s-a legalizat...Ptiiu! Până când s-a schimbat Noul Cod Penal am plătit! Am plătit și am plătit bani grei, nu așa! Păi venea la mine și-mi zicea: „[Nume cenzurat], vorbește cu celelalte că trec pe la 12”, ca să nu ne ia la secție.

Cea mai mare amenințare resimțită de către lucrătoarele sexuale intervievate vine din partea posibililor clienți. Există numeroase întâmplări violente sau abuzive cu clienți, în urma cărora acestea au fost agresate sau jefuite. Sunt amintite inclusiv cazuri în care oameni care mergeau pe stradă aruncă în ele cu ouă, pietre și, într-o situație, chiar un caz în care cineva a împușcat în ochi o lucrătoare sexuală cu un pistol cu bile. La fel, pentru că lucrătoarele sexuale simt că fac ceva ilegal, ele sunt mult mai reticente să solicite intervenția autorităților în astfel de cazuri de abuz, ceea ce perpetuează sentimentul de impunitate.

Mi s-a întâmplat...m-a bătut în stradă acolo unu'...unii, erau beți, și m-au bătut, pur și simplu. Și a venit salvarea, știi?

Teama de a fi victimă a unei situații de trafic de persoane există în continuare, chiar dacă această teamă pare a fi scăzut în ultima perioadă. Există în continuare lucrătoare sexuale care afirmă că percep existența unui risc de a fi răpită și vândută. Există chiar și idei despre sumele implicate, ceea ce denotă o

oarecare răspândire și notorietate a fenomenului. De cele mai multe ori, însă, acest risc este asociat mai degrabă cu unul legat de posibilele abuzuri la care lucrătoarele sexuale ar putea fi supuse de către clienți.

A fost o prietenă de-a mea aici, care, acum câteva zile, când am venit alaltăieri din Anglia, mi-a povestit: „vezi că este o mașină albă, să nu te duci cu el, că te duce și te lasă pe un câmp și rămâi acolo!”. Și la una s-a întâmplat, la două (nr. fete) – pardon - de aicea s-a întâmplat. Le ține câte trei ore și...

9. Cunoașterea legislației și dezincriminare versus legalizare

Conform interviurilor, cunoașterea legislației este o problemă destul de importantă a lucrătoarelor sexuale din București. Cele mai multe dintre ele au observat o modificare a atitudinii poliției și jandarmeriei față de ele, dar destul de puține erau la curent cu modificarea Codului Penal, care a făcut prostituția contravenție. Această necunoaștere a legii arată faptul că majoritatea acestora sunt deconectate de informații legate de sistemul legal în general. Fără dobândirea acestor informații, majoritatea lucrătoarelor sexuale probabil au aceeași atitudine față de autorități precum aveau și în trecut. Conservarea acestei reticente nu face decât să inhibe posibilitatea lucrătoarelor sexuale de a depune plângeri împotriva abuzurilor pe care le suferă, în special împotriva abuzurilor pe care le suferă din partea clienților, în timpul practicării sexului comercial.

Interviurile au scos la iveală și unele lucrătoare sexuale care aveau o idee mai clară despre noul lor statut legal. Acestea tindeau să fie lucrătoarele sexuale mai în vârstă, care au căutat modalități de a se proteja împotriva abuzurilor și în trecut sau care au primit o oarecare instruire pe subiect. De cele mai multe ori, informația pare a fi venit mai degrabă din partea ONG-urilor care se ocupă de drepturile acestora, în special asociațiile Carusel și ARAS, dar unele lucrătoare sexuale au primit aceste informații chiar de la clienți.

Î: Cu legislația...știi care e legislația pe prostituție?

R: Știu, că eu am un avocat care e clientul meu...

Î: Îți mai zice el?

R: Da, el m-a învățat și cu amenzile...câte contestații am făcut și câte astea!

Respondentele au primit și o întrebare despre preferința lor personală între legalizarea sexului comercial și dezincriminarea acestuia. Problema în sine este una îndelung dezbătută în literatura de specialitate. Pe scurt, legalizarea sexului comercial (nu a intermediarilor de servicii sexuale) presupune ca practicantele sexului comercial să presteze servicii sexuale pe cont propriu sau într-un bordel, dar legal, deci cu plată de impozite, în schimbul cărora ar beneficia de asigurări sociale, concediu, pensie și, în general, de toate drepturile conform legislației muncii din țările respective. Astfel, prostituția ar fi considerată o muncă, ce ar depinde de reglementarea și serviciile oferite de către stat. Într-o astfel de situație, sexul comercial în afara registrelor statului ar fi în continuare interzis. Totuși, în general, opțiunea legalizării prostituției crește major prețurile și limitează activitatea de sex comercial în unele zone ale orașului/ țării, ceea ce încurajează apariția unei piețe negre care să ofere aceleași tipuri de servicii la prețuri mai scăzute și cu riscuri mai mari. Cealaltă opțiune, dezincriminarea sexului comercial, ar presupune eliminarea completă a legilor penale și administrative ce interzic sau restrâng sexul comercial și activitățile conexe, astfel încât activitățile să existe în continuare, iar lucrătorii sexuali să fie considerați auto-angajați. Dezincriminarea totală, în accepțiunea unor grupuri, nu implică în mod necesar absența unor anumite forme de reglementare care au ca scop respectarea și protejarea drepturilor lucrătorilor sexuali, cum ar fi standardele de sănătate și de siguranță la locul de muncă. Această formă de reglementare este diferită de legalizarea sexului comercial, unde reglementările sunt dezvoltate de către stat pentru a controla și limita sexul comercial, fiind deseori puse în aplicare de către poliție.

Chiar și în România, dezbateră actuală privind viitorul lucrătorilor/ lucrătoarelor sexuale se învâрте între cele două opțiuni. Întrebate despre acest subiect, majoritatea respondentelor nu au putut răspunde. Cele care trecuseră printr-un proces de instruire și explicare a situației preferă în general varianta dezincriminării prostituției. În schimb, lucrătoarele sexuale care au primit explicațiile pe loc au fost mai degrabă împărțite între cele două variante. O posibilă explicație pentru această situație ar fi neînțelegerea foarte clară a responsabilităților ce ar veni odată cu legalizarea și taxarea prostituției, precum plata contribuțiilor sociale, limitarea activității la anumite ore și anumite zone etc.

Important de reținut la acest capitol este faptul că așteptarea universală a lucrătoarelor sexuale cu privire la statutul legal al prostituției este ca acestea să nu mai fie abuzate sau amendate de către Poliție sau Jandarmerie.

De poliție, să ne lase în pace.

Măi, eu le-aș plăti [taxe] și-acuma fără probleme, da' să nu se treacă ca „prostituată” – să nu fiu trecută ca „prostituată”. Asta nu! M-ar deranja – ți-am zis de ce – din cauza copiilor! Nu din cauza mea.

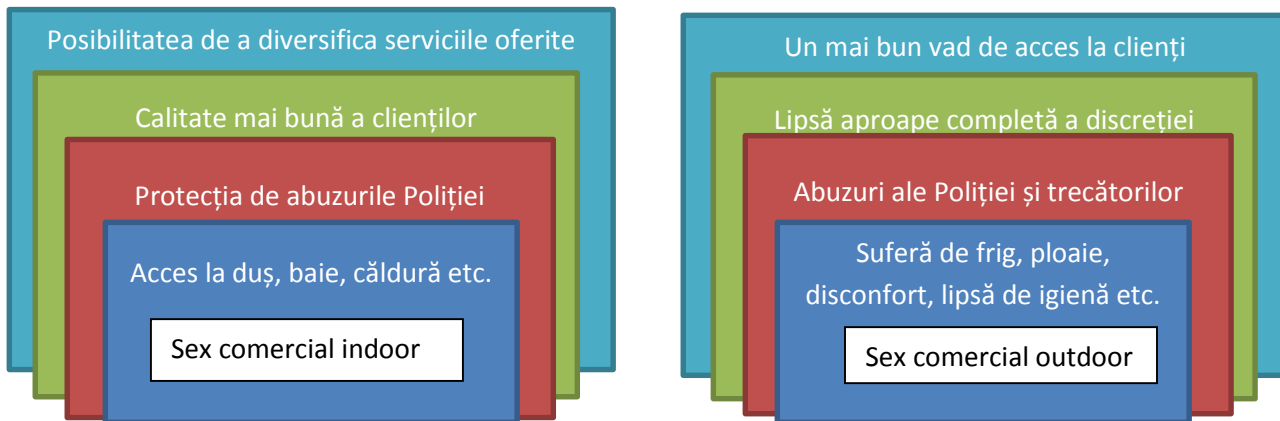
În schimb aș vrea să fiu și eu protejat de stat... și să nu mai fiu discriminat.

10. Sexul comercial indoor și outdoor

Cea mai vizibilă formă a practicării sexului comercial este cea de stradă, în care lucrătoarele sexuale își atrag clienții în spațiul public, iar actul sexual angajat este practicat în mașină sau în spații alese pe loc, precum parcuri, hoteluri sau alei ascunse. Această formă de sex comercial este numită sex comercial outdoor. Sexul comercial indoor este cel oferit în interiorul unui apartament, de cele mai multe ori după o conversație telefonică sau online între client și lucrătoarea sexuală. Mediatizarea acestui tip de servicii de sex comercial este făcută prin intermediul unor anunțuri în mediul online, într-un ziar sau chiar anunțuri lipite în spații publice. Există și forme hibrid de activitate sexuală, precum cea în care lucrătoarele sexuale își caută clienți în stradă, apoi actul sexual este derulat în interiorul unui apartament. Pentru această cercetare, această formă de sex comercial a fost considerată de tip outdoor.

Respondentele au avut contact cu ambele forme de prestare de servicii sexuale și au fost întrebate pe care dintre cele două forme de sex comercial le preferă din mai multe puncte de vedere și perspective. În general, lucrătoarele sexuale au afirmat că preferă de departe să practice sexul comercial indoor și că acesta este mediul care asigură cea mai mare siguranță a desfășurării activității lor. Motivul principal este posibilitatea accesului la duș, baie, căldură, protecție de intemperii și discreția activității lor. După afirmațiile lor, poliția nu are acces la fel

de liber și ușor la ele în interiorul unui apartament, spre deosebire de momentele în care prestează aceste activități în stradă.

De asemenea, majoritatea lucrătoarelor sexuale afirmă că deseori clienții de apartament aparțin unei alte clase sociale decât clienții care le abordează în stradă. Există și cazuri în care lucrătoarele sexuale afirmă că percep aceleași tarife și în apartament și în stradă, iar acestea, într-adevăr, nu vorbesc foarte mult despre o diferență de calitate între cele două tipuri de clienți. Chiar și în aceste cazuri, lucrătoarele sexuale au la îndemână mijloace mai bune de a se proteja de infecții, tocmai pentru că au acces la un grup sanitar.

Protecția față de abuzuri avantajează din nou activitatea de sex comercial indoor, chiar și pentru lucrătoarele sexuale care nu observă o diferență clară între clienți. Sexul comercial indoor presupune o conversație telefonică anterioară, din care acestea pot deduce câte ceva despre posibilul client fără a fi față în față cu acesta. În condițiile sexului comercial de stradă, refuzarea unui client se poate solda cu o reacție violentă a acestuia, ceea ce nu este cazul în mediul indoor. De asemenea, sexul comercial indoor oferă o protecție bună lucrătoarelor sexuale și față de posibilele abuzuri ale autorităților. De altfel, lucrătoarele sexuale de stradă sunt mult mai ușor de identificat și reperat de către autorități decât cele care lucrează într-un apartament.

Avantajul este că ai și condiții, poți să te speli, e mai bine pentru mine ca femeie, în cameră nu au cum să dea în mine. Nu există riscul să mă bată în apartament.

La apartament, nu mai stai pe stradă, nu mai stai în frig, nu te mai înjură nebunii noaptea, e risc mare. Pe stradă e risc mai mare.

Eu știu, mă gândesc că și financiar se fac mai mulți bani decât pe stradă [în apartament]...e altă ambianță, decât să stai în mașină acolo, vine poliția...

Diferența e foarte mare, de la cer la pământ, nu există termen de comparație, pentru că în casă ești mult mai ferit...și de poliție, și de riscul de a primi o amendă, de tot felul de oameni care te agresează verbal, fizic, ori în casă e mult mai discret, mult mai elegant...

Discreția este un alt factor important, care ajută lucrătoarele sexuale să-și mențină un nivel mai bun de demnitate. Fie că este prin protecția față de abuzurile verbale sau fizice ale trecătorilor, fie prin evitarea abuzurilor din partea poliției, lucrătoarele sexuale de apartament se consideră mai protejate și mai independente decât cele de stradă.

Nu, nu, aș prefera apartamentul. Eu nu știu cine ar putea să prefere stradă.

În apartament e mai sigur că nu te duci cum mă urc în mașină la unu și zic...eu vorbesc cu el normal să mă duc la un scurt și cine știe ce are în cap, mă duce cine știe unde, dar pe apartament vine acolo direct.

În final, un alt avantaj major al lucrătoarelor sexuale de apartament este posibilitatea de a-și diversifica serviciile oferite, pentru a include și forme de sex-chat, escortă pentru cupluri și alte formule de servicii sexuale. Evident, această diversificare aduce cu ea și posibilitatea unor venituri superioare.

Prima dată am început la stradă și ulterior, tot prin cineva care m-a ajutat atunci de mi-a închiriat o garsonieră – da' bine, îi dădeam 30% - așa am ajuns eu să lucrez la apartament. Am făcut și videochat o perioadă, la cuplu, am fost și la

single și dup-ai-a...N-am mai vrut să mă mai duc eu să mă bat, să mă omor, să-mi facă rău, amenzi și-așa.

Evident, au fost identificate și probleme legate de sexul comercial în apartament, dar majoritatea acestor probleme sunt mai degrabă operaționale. Există cazuri de lucrători sexuali care au renunțat la activitatea de apartament pentru că nu primeau suficiente telefoane. Majoritatea lucrătoarelor sexuale afirmă că au acces la mai mulți clienți pe stradă decât la apartament, unde deseori trebuie să aștepte să primească telefoane din partea clienților, pe când aceștia sunt mai aproape în stradă.

Băi nu știu, dar cred că o să vină timpul când o să se lucreze numai pe apartament...mie imi place mai mult pe stradă, pentru că văd oameni, discut cu ei, „bună ziua”, „bună seara”...e altfel...Pe apartament stai numai lângă telefon...și nici nu vin toți care sună, majoritatea sunt labagii.

Dacă mâine rămân fără bani – nu pot să îmi închiriez un apartament. Nici măcar în sistem hotelier, că nu garantez că sună cineva și vine - să scot banii pe apartament, nu să iau și acasă – să scot măcar banii pe apartament și anunț. Pe când dacă mă duc pe stradă, nu se poate – dar nu se poate să nu găsesc măcar unul! Și să-mi rămână toți banii mie fără să-i mai împart cumva. Și pentru cineva ca mine, care nu iese tot timpul, adică zilnic...pentru mine e complicat așa...E mai simplu în stradă.

Da, încă se poate ca pe stradă să faci mai mult chiar. Pentru că acolo poate să-ți sune telefonul de 50 de ori și să nu-ți vină niciunul. Adică tu răspunzi timp de trei ore încontinuu la telefon: închizi, apeși iară – iar închizi, iar apeși, ai înțeles? Și din nu-știu-câte telefoane în trei ore, nu-ți vine niciunul sau îți vine unu': nu-i place nu-știu-ce, iese afară, ai înțeles?

Pe lângă problema de vad de clienți, apartamentul este și o cheltuială în plus, care nu este mereu sustenabilă în lipsa unui flux constant de clienți. La fel, există și temeri legate de siguranța în interiorul unui apartament. Unele lucrătoare sexuale afirmă că există posibilitatea ca lucrătoarele sexuale să fie abuzate și

jefuite de către clienți. Toate aceste probleme s-ar putea rezolva dacă ar exista un instinct de cooperare între lucrătoarele sexuale, care să închirieze împreună un apartament și să lucreze în aceeași casă. Totuși, după cum am elaborat anterior, acest instinct de cooperare lipsește în general, astfel încât lucrătoarele sexuale au mai puține șanse de a se coaliza și a conlucra într-un apartament, chiar dacă acesta este mediul în care ar prefera să-și desfășoare activitatea.

Am avut discuții cu fetele, în general. Pentru că eu, încă o dată mă repet, nu vin tot timpul. Și am perioade de săptămâni când nu ies, înțelegi? Adică – două-trei săptămâni, o juma de an când am fost bolnavă acum, anul trecut – eh, și fetelor nu le convine! Zice: „băi, mergi cu mine, mergem amândouă, facem jumate-jumate: plătim jumate apartamentul, plătim jumate anunțul, plătim jumate...plătim totul jumate!” Dar dacă ea lucrează zi de zi și eu trei zile pe săptămână, nu-i convine nici unei fete cu mine, nu? Să-mi iau singură apartament sau, mă rog, garsonieră...așa, cu locație, iar nu-mi pică bine mie! Când am anunț și mai mă sună îi mai chem la [nume hotel], adică la hotelurile astea pe unde ne mai ducem noi.

E bine să fiți două-trei fete: nu-i place clientului – nu știu, vine clientul și i se scoală să mai chemi o fată și...așa, vine aia de dincolo, de după ușă, știi? Adică e în funcție de client. Hai că o vrea p-asta...se duce la asta, că e grasă, dar i se năzare lui că parcă merge și una slabă...și atunci dacă mai ești cu cineva...decât să stai, să cauți pe telefoane.

Î: Îți place să lucrezi singură sau să mai fii cu altcineva la apartament, adică să fiți mai multe. 2-3 fete, nu știu...

R: Nu m-ar deranja să fim vreo 3 fete, știi, dar nu prea am cu cine.

O altă problemă legată de apartament este atitudinea proprietarilor de apartament. După cum am argumentat anterior, majoritatea lucrătoarelor sexuale afirmă că se tem să spună proprietarului cu ce se ocupă și care este motivul închirierii apartamentului, ceea ce le scade șansele de a încerca așa ceva. Altfel, chiar dacă proprietarul nu ar fi interesat sau ar accepta, există întotdeauna teama ca vecinii să le reclame la poliție și să le creeze probleme.

11. Atragerea de clienți

Majoritatea lucrătoarelor sexuale intervievate afirmă că sexul comercial outdoor nu pune neapărat problema atragerii de clienți. Cum a fost argumentat anterior, sexul comercial de stradă oferă accesul la un vad mare de clienți, de aceea lucrătoarele sexuale de stradă nu au nevoie de mijloace foarte complexe de atragerea clienților. Spre deosebire, lucrătoarele sexuale de apartament au parte de clienții fideli, dar numărul lor nu este aproape niciodată suficient pentru ca acestea să obțină venituri de subzistență. De aceea, majoritatea lucrătoarelor sexuale indoor se folosesc de mijloace de promovare, în general în ziare și pe website-uri de anunțuri diverse.

Aceste website-uri de anunțuri atrag, în general, și clienții pe care lucrătoarele sexuale îi consideră "de calitate superioară" celor pe care îi întâlnesc pe stradă. Sub protecția discreției oferite de o interacțiune mediată, prin telefon și un website de anunțuri, este foarte probabil ca solicitanții de servicii sexuale în apartament să aparțină unei alte clase sociale. Recent, în aprilie 2015, site-ul anuntul.ro, unul dintre website-urile cele mai folosite de către lucrătoarele sexuale din București, a fost închis sub acuzația de proxenetism. Mai multe lucrătoare sexuale au afirmat că au fost nevoite să-și restrângă activitatea de apartament tocmai pentru că au dispărut website-urile sau mediile în care ar fi putut să-și promoveze serviciile. În lipsa unui mijloc de a atrage clienții, lucrătoarelor sexuale de apartament se limitează la clienții fideli și recomandările acestora, dar majoritatea lucrătoarelor sexuale au revenit pe stradă, chiar dacă condițiile pe care le întâlnesc acolo sunt mult mai dificile.

și în casă și pe apartament, dar în stradă mai mult...de când au închis ăștia anunțul telefonic pe mine, cel puțin, m-a afectat foarte mult, am fost obligată să ies pe stradă.

Î: Dacă site-urile unde îți postezi tu anunțurile ar deveni ilegale, ar dispărea, ce ai face?

R: Aș ieși la stradă...păi d-aia am și început să ies la stradă, pentru că 2 dintre ele s-au închis și am fost obligat să ies la stradă, la [nume zonă]...că până acum 1 an jumate n-am ieșit, dar s-a închis unul dintre site-urile pe care eu postam mereu și de acolo îmi veneau cei mai mulți clienți și am fost nevoit să ies...

Legat de închiderea portalurilor unde acest tip de anunțuri erau postate, absolut toate lucrătoarele sexuale chestionate au afirmat că nu ar renunța la activitatea de sex comercial chiar dacă toate aceste website-uri ar fi închise. În cel mai rău caz, acestea ar reveni pe stradă, în ciuda condițiilor mai dificile pe care le-ar întâlni acolo.

Î: Dacă ar fi să se închidă site-urile pe care voi vă puneți anunț, ce ai face?

R: Aș ieși pe stradă.

Î: Și dacă n-ar mai fi clienți să-ți vină pe apartament, ai continua?

R: Da, nu aș renunța...

Î: Dacă ar fi ilegale astea, să zicem că n-ar mai exista niciun site pe care să-ți pui anunțul, ce ai face?

R: Mi-aș păstra vechii clienți...mi-aș selecta din ce am avut.

Î: N-ai renunța?

R: Nu, nu. Mulți mă sună, „Sunt din partea lu' cutare”.

Respondentele nu văd sexul comercial ca pe o chestiune de oportunitate, cât mai degrabă ca pe o slujbă pe care o fac pentru a se întreține. Limitarea posibilităților de a face această muncă prin închiderea website-urilor dedicate duce la găsirea de noi modalități prin care pot oferi sex comercial, nu la încetarea acestei activități. Sexul comercial outdoor este mai periculos și expune lucrătoarele sexuale la riscuri mai mari – atât față de condițiile naturale cât și față de abuzuri. Dacă mai multe lucrătoare sexuale ce ar fi lucrat în apartament, cu un acces bun la clienți prin website-uri de anunțuri, sunt nevoite să lucreze pe stradă, activitatea de sex comercial nu este restrânsă, ci este mai periculoasă și mai vizibilă.

Da, diferențele dintre a face pe stradă și a face pe apartament este că pe stradă sunt foarte multe pericole...adică poate să te jefuiască, să te bată, să-ți fure geantă, să-ți fure telefonul, să te ia unul cu el, adică mai mulți, o mașină, peștii să te bată și să te bage în mașină, să fii femeia lor...poliția te prinde, te bate, foarte multe pericole, ceea ce în casă nu se mai poate întâmpla...doar să fie un bolnav mintal, să vină ca client și să ...așa ar fi, dar în rest pe apartament nu ți se întâmplă nimic.

Lucrătoarele sexuale ce rămân pe stradă sunt mai expuse la condițiile naturale, deci se pot îmbolnăvi mai ușor, ceea ce aduce o presiune în plus pe serviciile de sănătate publică. Similar, acestea sunt mai expuse abuzurilor din partea clienților, ceea ce ar presupune o presiune în plus pe activitatea autorităților. Nu în ultimul rând, lucrătoarele sexuale de stradă sunt într-o situație mai dificilă în ceea ce privește demnitatea lor, pentru că activitatea de sex comercial pe stradă este foarte publică, iar societatea condamnă prostituția în mult mai mare măsură – și poate cu efecte mai negative – decât este aceasta condamnată astăzi de către lege.

12. Lucrătoarele sexuale și posibilitatea de migrație

Majoritatea lucrătoarelor sexuale chestionate afirmă că au luat în considerare posibilitatea de a emigra, cel puțin temporar. Nesurprinzător, o parte din ele și-ar dori să emigreze nu neapărat din postura de lucrătoare sexuală, ci din orice fel de postură ce le-ar putea oferi un venit sigur și decent. Există și cazuri de lucrătoare sexuale care ar emigra pentru a face aceeași activitate, însă acestea doresc să emigreze mai degrabă temporar, cu ideea de a reveni în țară la un moment dat. De asemenea, emigrarea este asociată destul de puternic cu posibilitatea de a fi victimă a traficului de ființe umane.

Destul de multe respondente afirmă că nu iau în calcul emigrarea pentru că sunt în situația de a întreține pe cineva în țară. Cel mai des, acestea au de întreținut copii, dar există destul de multe cazuri în care persoana întreținută este un alt membru al familiei. Limitate fiind de decizia de a rămâne în țară și de a întreține pe altcineva, acestea probabil resimt și mai puternic presiunea de a continua

activitatea de sex comercial, tocmai pentru că aceasta oferă un venit constant și de nivel ridicat. Spre deosebire, o carieră într-o slujbă convențională le-ar oferi, cel puțin pentru început, doar un venit limitat, din cauza lipsei de educație și de experiență.

De altfel, ghidul de interviu oferă și o întrebare legată de un venit alternativ pe care lucrătoarea sexuală și l-ar dori de la o carieră convențională, pentru care ar renunța la prostituție. În general, lucrătoarele sexuale cu vârste peste 35 de ani sau cele care aveau persoane de întreținut acceptau posibilitatea unui venit inferior. Cel mai probabil, tocmai aceste caracteristici le determină pe acestea să gândească într-un orizont de timp mai îndelungat, unde activitatea de sex comercial fie nu va mai fi viabilă, fie nu va mai aduce același venit ca acum. Chiar și acestea, totuși, vorbeau despre niveluri de venit sensibil peste venitul minim pe economie disponibil în România în acest moment. Nu există o evaluare clară a venitului de care dispune o lucrătoare sexuală în București, iar acesta este probabil foarte variabil.

Înțelegi, acolo mi-aș permite să plătesc chirie, și să trăiesc de la o lună la alta: subțire, dar aș trăi. Aș trăi de la o lună la alta, pe când aici nu trăiești de la o zi la alta: gândește-te, eu stau cu chirie aici. Venitul minim pe economie, cât e? 10 milioane, nu? [nr. 1.000 RON] Noi vorbim de minim pe economie..că neavând studii și așa, e minim pe economie, da? Și chiria mea costă 8 [800 RON] – 8 că am găsit-o eu mai ieftină. Și mai vin și facturi, că doar chiria e 8. Eh, spune cu ce mi-aș mai crește eu copiii.

13. Concluzii și Recomandări

- O bună cunoaștere a legislației este foarte importantă pentru ca lucrătoarele sexuale să reușească să-și apere drepturile pe viitor, iar această bună cunoaștere lipsește în acest moment. Majoritatea lucrătoarelor sexuale intervievate nu cunosc legislația și nu par a avea acces la resorturi care le-ar putea aduce foarte simplu acest tip de cunoștințe. Drept urmare, ar fi oportună continuarea finanțării pentru mediul asociativ ce are ca scop protejarea drepturilor lucrătoarelor sexuale și informarea acestora cu privire la legislație.
- Oferirea de servicii sexuale într-un apartament este mai sigură decât oferirea acestor servicii pe stradă atât pentru lucrătoarele sexuale cât și pentru societate. Motivele pentru care multe lucrătoare sexuale activează numai pe stradă sau, cel mult, atât pe stradă cât și în apartament sunt legate mai degrabă de lipsa unui capital social funcțional în rândul lor, cât și de deciziile luate de către autorități. Limitarea accesului la servicii de promovare a sexului comercial în mediul online nu scade amploarea fenomenului, ci obligă lucrătoarele sexuale să se reorienteze către sexul comercial pe stradă, care este mai periculos pentru ele și mai neplăcut pentru societate, împingându-le către săvârșirea unor contravenții.
- Lucrătoarele sexuale intervievate arată o înțelegere destul de clară a riscurilor medicale la care sunt expuse. Modalitatea de abordare a acestor riscuri arată grijă și atenție pentru a se feri ele însele de boli și a-i feri inclusiv pe clienți. Mai mult, acestea înțeleg riscurile transmiterii de ITS clienților, având conștiința că transmiterea cu bună știință a bolilor le poate provoca probleme atât cu clienții, cât și cu poliția. Drept urmare, este recomandată continuarea activităților de diseminare de informații despre ITS, modalități de prevenire și reducere a riscurilor asociate practicării sexului comercial, inclusiv asigurarea accesului la prezervative, testare, consiliere și îngrijiri medicale. Pentru ca aceste activități, inițiate și dezvoltate de către societatea civilă, să aibă un impact mai mare în ceea ce privește sănătatea publică ar trebui să fie sprijinite financiar și logistic de către autorități.

- Lucrătoarele sexuale intervievate suferă constant de pe urma lezării demnității personale, atât în interacțiunile cu clienții și autoritățile, cât și în interacțiunile cu societatea în general. Pentru că sunt expuse constant la acest tip de devalorizare, de multe ori lucrătoarele sexuale interiorizează aceste abuzuri și le perpetuează la rândul lor, una față de cealaltă, ceea ce nu le permite să se coalizeze și să interacționeze ca grup cu factorii de decizie în legătură cu probleme care le afectează în mod direct.
- Comunitatea lucrătoarelor sexuale din București este mai degrabă un grup difuz decât unul compact și coerent. De multe ori, lucrătoarele sexuale au conflicte între ele, iar majoritatea acestor conflicte pornesc de la practicarea neunitară de prețuri pentru serviciile sexuale oferite. Coalizarea lor într-un grup de tip structură sindicală ar putea să le ajute să depășească aceste forme de conflict și să le asigure o platformă mai bună pe baza căreia ar putea interacționa mai bine cu factorii de decizie ai municipalității și ai statului. Cât timp aceste structuri sunt absente, ele pot fi cel mult suplinite de activitatea ONG-urilor care se ocupă de drepturile omului.
 - Lucrătoarele sexuale care se identifică drept transsexuale par a fi în situația de a fi mai coalizate. Poate că încercarea societății civile de a ajuta lucrătoarele sexuale să formeze asociații de auto-reprezentare ar putea începe tocmai de la acest grup, care este oricum mai unit și omogen, decât de la grupul mai mare al lucrătoarelor sexuale cisgender. De asemenea, lucrătoarele sexuale transsexuale sunt și în situația cea mai dificilă în ceea ce privește discriminarea resimțită din partea societății.
- Lucrătoarele sexuale nu socializează între ele, iar grupurile lor arareori depășesc numărul de patru sau cinci care pot coopera și lucra împreună. Pentru a începe coalizarea lor în număr mai mare, este recomandat ca societatea civilă să încerce să organizeze mai multe evenimente al căror scop să fie unul clar de formare de relații și punți de comunicare între acestea. Îmbunătățirea calității vieții lor poate duce la un mediu general de practicare a sexului comercial care să fie mai armonios, mai sigur și mai puțin expus discriminării din partea publicului.

- Reclasificarea sexului comercial drept contravenție, și nu drept infracțiune, a avut un rol pozitiv în relația dintre lucrătoarele sexuale și autorități, dar multe dintre lucrătoarele sexuale nu sunt încă la curent cu aceste modificări legislative. Pe termen lung, protejarea drepturilor lucrătoarele sexuale de către instituțiile statului, precum poliția, poate aduce beneficii generale, precum limitarea traficului de persoane, beneficii în sfera sănătății publice, limitarea violenței fizice și sexuale față de lucrătoarele sexuale etc. Acest lucru se poate realiza odată cu dezincriminarea totală a prostituției, care ar reduce gradul de stigmatizare și marginalizare al lucrătoarelor sexuale, cât și abuzurile la care acestea se expun din partea autorităților.
- Chiar dacă au scăzut ca amploare, există în continuare incidente și abuzuri comise de către reprezentanți ai Poliției sau Jandarmeriei față de comunitatea lucrătoarelor sexuale din București. Poliția a încercat să exercite un control asupra acestor abuzuri prin organizarea de flagrante și alte tipuri de acțiuni de control. Pentru a contribui la limitarea acestor abuzuri, recomandăm dezincriminarea totală a prostituției și extinderea programelor care oferă servicii de consultanță și asistență pentru ca lucrătoarele sexuale victime ale abuzurilor să depună plângeri împotriva abuzatorilor, indiferent că aceștia sunt de la poliție, sunt clienți sau alți membri ai societății.
- De multe ori, problemele întâmpinate și resimțite de lucrătoarele sexuale sunt probleme resimțite și de către autorități. Îmbolnăvirea, apariția de conflicte, traficul de persoane, toate acestea și altele sunt tipuri de probleme care pun presiune mare pe serviciile medicale, sociale și de protecție a întregii societăți. Nu ar trebui exclusă posibilitatea organizării unor sesiuni de training și de capacitate, în urma cărora lucrătoarele sexuale să devină un grup mai compact și să poată dezvolta formule de reprezentare în societate. Dacă nu își vor face auzite problemele, lucrătoarele sexuale au șanse foarte ridicate de a suferi de pe urma acestor probleme în continuare.
- Activitatea de sex comercial este privită de către lucrătoarele de sex comercial ca o muncă, nu ca o chestiune de oportunitate. Majoritatea lucrătoarelor sexuale provin din familii cu o condiție modestă, marginale, iar sexul comercial este singura activitate care le poate asigura un venit

suficient de mare pentru a se întreține pe ele însele și pentru a întreține și alte persoane, precum copii sau alți membri ai familiei. Lucrătoarele sexuale ar putea alege un alt loc de muncă, dar acesta ar putea să le asigure strict supraviețuirea lor, în timp ce activitatea de sex comercial aduce un venit mai mare, folosit pentru întreținerea altor persoane sau pentru cheltuieli de status, care nu au neaparat legătura cu nevoile de bază. Încercările de a limita posibilitatea lucrătoarelor sexuale de a se întreține vor duce la asumarea de mai multe riscuri de către acestea (precum sexul comercial stradal sau emigrarea). Alternativ, reducerea posibilităților acestora de a se întreține va duce la situații sociale de penurie grave, care nu pot fi momentan suplinite prin serviciile sociale de care dispune municipalitatea București sau guvernul României.

Bibliografie

- Amnesty International (2015). *Global movement votes to adopt policy to protect human rights of sex workers*. Disponibil on-line la <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2015/08/global-movement-votes-to-adopt-policy-to-protect-human-rights-of-sex-workers/>, accesat la 15.10.2015.
- ARAS – Asociația Română Anti-SIDA (2005a). *Studiu privind atitudinile, cunoștințele și practicile legate de comportamentul sexual și utilizarea prezervativului de către CSW din județul Ilfov*.
- ARAS – Asociația Română Anti-SIDA (2005b). *Sexul comercial, perspectivă de sănătate publică și socială*.
- Buzducea, D. (2009). *Persoanele victime ale prostituției*. În Preda, M. (coord.). *Riscuri și inechități sociale în România. Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice*. Iași: Editura Polirom.
- Epure, C. (2012). *Capitalul social: cum se construiesc relațiile dintre persoanele care practică sexul comercial și clienții lor*, Universitatea din București, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, [nepublicată].
- Programul Comun al Națiunilor Unite pentru HIV/SIDA (UNAIDS) (2009/2012). *UNAIDS guidance note on HIV and sex work*. Disponibil on-line la http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/unaidspublication/2009/JC2306_UNAIDS-guidance-note-HIV-sex-work_en.pdf, accesat la data de 29.09.2015
- Preda, M., Buzducea, D., Lazăr, F., Grigoraș, V. (2009). *Situația tinerelor din România practicante ale sexului comercial*. *Revista de Cercetare și Intervenție Socială*. Vol. 24. Universitatea Al.I.Cuza Iași.
- Romanian Angel Appeal (2010a). *Femei care practică sexul comercial în București. Stil de viață și comportamente cu risc de transmitere HIV, VHB și VHC*.
- Romanian Angel Appeal (2010b). *Prevalence and behaviors at risk of HIV, HVB and HVC transmission among the female sex workers in the street of Bucharest*.

- Tăriceanu, A. (2014). *Prostituția: politici și practici. În cine dăm cu piatra?*. Iași: Editura Polirom.
- UNAIDS România, (1999). *Cercetare privind comportamentul sexual al femeilor care practică sexul comercial în București*.
- World Health Organization, United Nations Population Fund, Joint United Nations Programme on HIV/AIDS, Global Network of Sex Work Projects, The World Bank (2013). *Implementing comprehensive HIV/STI programmes with sex workers: practical approaches from collaborative interventions*. Geneva: World Health Organization. Disponibil on-line la http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/90000/1/9789241506182_eng.pdf?ua=1, accesat la data de 12.10.2015.
- * *SAGE Methodology – Semi-structured interviewing* (2004). Disponibil la <https://srmo.sagepub.com/view/the-sage-encyclopedia-of-social-science-research-methods/n909.xml>, accesat la data de 04.12.2015.
- * *The Declaration of the Rights of Sex Workers in Europe* (2005). Disponibil la http://www.sexworkeurope.org/sites/default/files/userfiles/files/join/dec_brussels2005.pdf, accesat la data de 12.10.2015
- * *The Lancet* (2014). Disponibil on-line la <http://www.thelancet.com/series/hiv-and-sex-workers>, accesat la data de 09.10.2015
- * Legea nr. 286/2009 privind noul Cod Penal, publicata in MO nr. 510 din 24 iulie 2009
- * Legea 187/2012 - pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal Monitorul Oficial 757/2012
- * Legea 63/2012 - pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal Monitorul Oficial 258/2012
- * Legea 27/2012 - pentru modificarea și completarea Codului penal al României și a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal Monitorul Oficial 180/2012
- * Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, republicată la 7 februarie 2014

Carusel